

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення роботи груп оповіщення та можливого застосування заходів впливу до військовозобов'язаних»

1. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Законопроект має своєю метою встановлення чіткого обсягу повноважень груп оповіщення, до складу яких входять уповноважені представники територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки та представників органів та підрозділів, що входять до складу Національної поліції.

Чинна редакція Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» як профільного нормативно-правового акту у сфері мобілізаційних заходів не призводить до належного виконання громадянами України їх обов'язків, що стосуються виконання приписів правил військового обліку. Не чітке регламентування процедури оповіщення в частині виявлення порушення правил військового обліку та законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію, можливість здійснювати заходи спрямовані на адміністративне затримання, яка виникла внаслідок відображення операторами ведення Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів некоректної інформації у інформаційно-комунікаційній системі «Оберіг» через недотримання приписів та положень Закону України «Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів» зумовлює необхідність внесення змін до ряду норм Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», Закону України «Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів» та Закону України «Про Національну поліцію».

Проєкт Закону України № 15076 від 12.03.2026 спрямований на врегулювання процедури оповіщення військовозобов'язаних, перевірки військово-облікових документів та вручення повісток про виклик до ТЦК та СП, однак ключовим недоліком даного законопроекту є можливість здійснення адміністративного затримання військовозобов'язаних стосовно яких є оформлені адміністративні матеріали та котрі є притягненими до адміністративної відповідальності. Альтернативний законопроект спрямований на розмежування повноважень представників територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, як членів груп оповіщення, які займаються виключно перевіркою військово-облікових документів та врученням повісток про виклик до ТЦК та СП, та представників Національної

поліції, які виступатимуть контролюючими членами групи оповіщення, повноваженнями яких будуть дотримання громадського порядку та оперативне реагування та будь-які прояви фізичної сили та/або фізичного примусу. Серед іншого, альтернативний законопроект визначає чіткий та логічний ланцюг заходів впливу стосовно військовозобов'язаних, які притягнуті до адміністративної відповідальності та порушення законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію, однак не виконують обов'язок щодо явки до ТЦК та СП з метою, котра зазначалась у повістці про виклик. Разом з цим, виключаються повноваження у керівників районних (міських) ТЦК та СП звертатись до органів та підрозділів, що входять до системи Національної поліції з метою адміністративного затримання та доставлення військовозобов'язаних до установ ТЦК та СП, оскільки альтернативний законопроект передбачає можливість у відповідності до діючих норм КУпАП здійснювати розгляд справ про адміністративні правопорушення за ст. 210-1 КУпАП без оформлення протоколу про адміністративне правопорушення, що передбачає необхідність доставлення військовозобов'язаного громадянина до ТЦК та СП.

У випадку прийняття альтернативного законопроекту буде зменшено суспільний резонанс, який стосується проведення мобілізаційних заходів, що призведе до спаду кількості конфліктних ситуацій, які відбуваються при процедурі оповіщення, вручення повісток про виклик до ТЦК та СП та притягнення до адміністративної відповідальності.

Серед іншого, додаткова норма у статті 14 Закону України «Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів» виключить колізію, що утворилась при відображенні у військово-обліковому документі військовозобов'язаних громадян в електронній формі даних, котрі не передбачаються положеннями чинної редакції Закону України «Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів», що зменшить навантаження на судову систему, оскільки не буде необхідність у зверненні до суду із адміністративними позовами про визнання протиправними дій територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки щодо відображення у Єдиному державному реєстрі призовників, військовозобов'язаних та резервістів даних про порушення правил військового обліку та причини звернення до Національної поліції.

2. Мета і завдання прийняття акта

Метою законопроекту є удосконалення правового регулювання процедур оповіщення військовозобов'язаних, перевірки військово-облікових документів і вручення повісток шляхом чіткого визначення та розмежування

повноважень представників територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки та органів Національної поліції у складі груп оповіщення. Також метою є забезпечення правової визначеності у застосуванні заходів адміністративного впливу, усунення правових колізій у сфері ведення Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів, а також зниження рівня суспільної напруги під час здійснення мобілізаційних заходів.

Основними завданнями законопроекту є: встановлення чіткого функціонального розподілу повноважень між членами груп оповіщення; врегулювання процедури оповіщення та визначення послідовного механізму реагування на порушення законодавства про військовий облік і мобілізацію; виключення можливості необґрунтованого застосування адміністративного затримання та доставлення до ТЦК та СП; удосконалення порядку притягнення до адміністративної відповідальності без необхідності складання протоколу у визначених випадках; усунення невідповідностей у відображенні даних у Єдиному державному реєстрі, що сприятиме зменшенню кількості судових спорів та підвищенню ефективності реалізації державної політики у сфері мобілізаційної підготовки.

3. Загальна характеристика і основні положення проєкту акта

Законопроект є комплексним нормативно-правовим актом, спрямованим на вдосконалення правового регулювання у сфері мобілізаційної підготовки та мобілізації, зокрема в частині організації та проведення заходів оповіщення військовозобов'язаних. Необхідність його прийняття зумовлена наявністю прогалин і правових колізій у чинному законодавстві, що ускладнюють належне виконання громадянами обов'язків щодо військового обліку та створюють передумови для неоднозначного застосування норм на практиці.

Проєкт акта передбачає внесення змін до низки законів України з метою узгодження їх положень між собою та забезпечення правової визначеності у діяльності уповноважених органів. Особливу увагу приділено врегулюванню взаємодії територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки з органами Національної поліції під час здійснення заходів оповіщення, що дозволить уніфікувати підходи до реалізації відповідних повноважень та підвищити ефективність їх виконання.

Водночас законопроект спрямований на підвищення прозорості та передбачуваності процедур притягнення до адміністративної відповідальності за порушення законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію, а також на вдосконалення функціонування Єдиного державного

реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів. Реалізація його положень сприятиме зменшенню кількості конфліктних ситуацій під час мобілізаційних заходів, зниженню навантаження на судову систему та підвищенню рівня довіри громадян до дій державних органів у цій сфері.

Проектом акта пропонується внести зміни до законодавства з метою чіткого визначення правового статусу та повноважень груп оповіщення. Встановлюється розмежування функцій між представниками територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, які здійснюють перевірку військово-облікових документів і вручення повісток, та представниками Національної поліції, які забезпечують дотримання громадського порядку та реагують на правопорушення, у тому числі із застосуванням передбачених законом заходів примусу.

Окремим блоком положень врегульовується процедура оповіщення військовозобов'язаних, а також визначається послідовний механізм дій у разі виявлення порушень правил військового обліку та законодавства про мобілізацію. Законопроектом виключається можливість ініціювання адміністративного затримання за зверненням керівників ТЦК та СП та запроваджується підхід, за яким розгляд справ про адміністративні правопорушення може здійснюватися без складання протоколу у визначених законодавством випадках, що усуває необхідність доставлення осіб до ТЦК та СП.

Також проєкт акта передбачає внесення змін до законодавства щодо функціонування Єдиного державного реєстру призовників, військовозобов'язаних та резервістів, зокрема уточнення складу та змісту відомостей, які підлягають внесенню до реєстру. Це дозволить усунути наявні правові колізії, пов'язані з відображенням некоректних або надлишкових даних, забезпечити правову визначеність для суб'єктів правовідносин та зменшити кількість судових спорів, пов'язаних із оскарженням дій уповноважених органів.

4. Стан нормативно-правової бази у зазначеній сфері правового регулювання

Сфера правових відносин, у якій пропонуються нововведення, регулюється Конституцією України, Кодексом України про адміністративні правопорушення, законами України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про Єдиний державний реєстр призовників, військовозобов'язаних та резервістів», «Про захист персональних даних», іншими законами, а також значною кількістю підзаконних нормативних актів.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація законопроекту не вимагатиме додаткових витрат із Державного бюджету України та/або інших бюджетів.

6. Запобігання корупції

У законопроекті відсутні правила і процедури, які можуть містити ризики вчинення корупційних правопорушень. Навпаки, ухвалення запропонованих змін унеможливають або зведуть до мінімум існуючі тепер корупційні схеми та ризики.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття акта

Прийняття проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення роботи груп оповіщення та можливого застосування заходів впливу до військовозобов'язаних» матиме, зокрема, такі позитивні наслідки:

впорядкування юридичних процедур, усунення правових колізій та прогалин у сфері мобілізації;

підвищення ефективності мобілізаційних заходів та забезпечення належного комплектування Збройних Сил України та інших військових формувань; забезпечення балансу між необхідністю ефективної мобілізації та дотриманням прав громадян;

посилення обороноздатності держави; підвищення довіри громадян до мобілізаційних заходів; зменшення кількості судових спорів у сфері мобілізаційних правовідносин.

Народний депутат України

Георгій МАЗУРАШУ

